

Standard Norge
Thomas Oscar-Andersen
Postboks 242, 1326 Lysaker
Lilleakerveien 2A, 0283 Oslo

Dato: 02.03.2026
Vår referanse: HH/DMØ
Deres referanse: TOA

HØRINGSINNSPILL – NS 11011

Guider – Krav til grunnleggende kompetanse

NHO Reiseliv viser til Norsk Standards høringsutkast med forslag til krav til grunnleggende kompetanse for guider. Vi takker for muligheten til å gi innspill til arbeidet som er lagt ned i utviklingen av NS 11011 – Krav til grunnleggende kompetanse.

I henhold til avtale oversendes vårt innspill nedenfor, utformet som et dokument for komiteens videre behandling.

Vennlig hilsen

NHO Reiseliv

Bakgrunn

NHO Reiseliv er den største arbeidsgiver- og næringsorganisasjonen for reiselivet i Norge med over 3800 medlemsbedrifter innenfor overnatting, servering, camping, destinasjonsselskap, idrettsarrangementer, festivaler/kultur og opplevelse bransjen.

I NHO Reiseliv deler vi Opplevelsesbransjen inn i flere segmenter. Dette for å kunne bistå disse bedriftene målrettet og riktig når det gjelder lover, regler, forskrifter, veiledere, ansvar -og risikovurdering -og generell utvikling. Noen eksempler: Havfiske, hvalsafari, alpin og ski, dyre – og fuglesafari, fornøylespark, klatreparker, hundespenn, nordlys, naturbaserte utendørsopplevelser i fjell, skog og på sjø, hard -og soft Adventure. Vi understreker disse eksempler med hensyn til at det finnes et sett av lover, forskrifter og veiledere som reiselivsbedriftene må forholde seg til.

NHO Reiseliv har i en årrekke arbeidet med guidegodkjenning, deltatt i relevante seminarer og møter med både bransjen og Næringsdepartementet, vært observatør i utviklingen av Varde Kvalitet og fulgt prosessene rundt både Hurtigspesifikasjonen og Innovasjon Norges forslag til Nasjonal Godkjenningsordning for guider 2023. Det er derfor særdeles viktig at den videre prosessen nå ikke blir forhastet.

NHO Reiselivs hovedsynspunkter til høringen:

- Vi støtter formålet om å definere grunnleggende basiskompetanse for guider, men understreker at det må etableres en forpliktende plan til videre oppfølging.
- Vi mener at det er behov for en helhetlig plan for hvordan grunnkompetansen skal inngå i en fremtidig godkjennings- eller sertifiseringsordning.
- Videre mener vi det er viktig med en tydelig presisering at de aller fleste typer guideoppdrag krever tilleggskompetanse utover det som beskrives i standarden.
- Standarden må synliggjøre at ansvar for sikkerhet og etterlevelse av relevante forskrifter også ligger hos reiselivsbedriften.
- Standardens generelle språk gir rom for tolkning, dokumentet er ikke et krav, men et rammeverk uten kontrollmekanismer.
- Det må vurderes hvordan standarden skal håndteres overfor utenlandske reiseoperatører som tar med egne guider til Norge.
- Vi mener det er nødvendig med en koordinering med eksisterende fagplaner (eks Svalbard sin guide-fagplan). Det er reiselivsaktører/guidere som opererer både i Norge/på fastlandet og på Svalbard.
- Vi vil også understreke viktigheten av å pilotere ordningen (guidekompetanse -og bedriftsgodkjenning) over en gitt periode og på et utvalg segmenter.
- Akademia har vært toneangivende i utarbeidelsen av standarden, noe som har vært verdifullt. Samtidig har kommersielle reiselivsbedrifter trukket seg ut av prosessen. Næringsaktørene bør sikres en avgjørende rolle i det videre arbeidet.
- Før standarden vedtas, må videre prosess være politisk avklart og forpliktende.

NHO Reiseliv kommenterer standardens utvalgte temaer innenfor:

Orientering, 4. kompetanseområder og 5. kompetansenivå/Kursomfang.

Dette står i dokumentbeskrivelsen, under punkt 1. Omfang:

Dokumentet angir krav til grunnleggende kompetanse for guider. Grunnleggende kompetanse omfatter ikke tekniske ferdigheter og kompetanse som kreves for å ta ansvar for andre som oppholder seg eller ferdes i natur eller terreng hvor risiko for skade kan sies å være høyere enn normalt.

Orientering

Standarden er ikke et krav.

NHO Reiseliv mener:

- At den vil fungere som en veileder og det er en reell risiko for at den blir brukt som et symbolsk kvalitetsstempel.
- At den må inngå i en helhetlig plan for godkjenningsordning.
- Det må etableres en overordnet plan for grunnleggende guidekompetanse og bedriftsgodkjenning.
- At den må kunne evalueres løpende med rom for justeringer, her må det legges til rette en pilotperiode.
- At det må avklares hvilke krav som skal stilles til utenlandske reiselivsaktører som kommer til Norge med egne (reiseledere og) guider. Dette må utredes omgående.
- At det er viktig å ha en nær dialog og gjerne koordinere dette arbeidet med guide – og bedriftsgodkjenning på Svalbard. Det er reiselivsaktører i Norge som opererer både på fastlandet og på Svalbard.

4. Kompetanseområder

Dokumentet er generelt gjeldende for alle som skal gjennomføre et guideoppdrag og omfatter den kompetansen guider bør ha felles, på tvers av svært ulike typer oppdrag innenfor guiding.

NHO Reiseliv mener:

- Det er positivt at teknisk/faglig kompetanse ikke er inkludert i grunnleggende kompetanse. Dette må utredes og beskrives som neste trinn i en profesjonalisering.
- Det må tydeliggjøres hvor grensen går mellom grunnleggende basiskompetanse og teknisk kompetanse, samt hvordan standarden skal samvirke med eksisterende krav/sertifiseringer (fjell, bre, padling, sjø, rafting osv.)
- For mange/de fleste typer guideoppdrag er det krav til tilleggskompetanse.
- Det bør presiseres tydelig at reiselivsaktør/bedrift har ansvar for å forholde seg til relevante lover, forskrifter og veiledere knyttet til sine produkter og tjenester.

5. Kompetansenivå og kursomfang

Timeantall, praksis og kontroll gir rom for tolkning.

NHO Reiseliv mener:

- Begrepet trening må defineres. Er dette trening under godkjent veileder, eller kan det være intern trening i bedrift? Det må også avklares hvordan praksis skal organiseres for guider som driver eget foretak.
- At kontroll av kompetansenivå må tydeliggjøres da standarden i praksis kan selv deklameres av bedrifter uten at det eksisterer kontroll-mekanismer.
- At kravet om kompetansebygging kan oppfylles gjennom interne, ustandardiserte opplæringsløp uten at det foreligger dokumenterbare kvalitetskrav.
- At det er fornuftig at timetallet kan omfordeles, men risikoen ligger i at fordelingen ikke gir det kompetansenivå som er riktig.

Avslutningsvis

Vi mener fortsatt at formålet med NS11011 er riktig. Samtidig viser gjennomgangen at standarden i sin nåværende form ikke er tilstrekkelig til å sikre profesjonalisering, trygghet og kvalitet. Det er en reell risiko for at standarden – dersom den vedtas uten en forpliktende oppfølgingsmodell – kan fungere som et symbolsk kvalitetsstempel, senke terskelen for å etablere guidevirksomhet, føre til kvalitetsforringelse, svekke insentivene til å ta formell guideutdanning og skape konkurransevridning.

NHO Reiseliv anbefaler at NS11011 enten vedtas sammen med en forpliktende og konkretisert oppfølgingsprosess, eller utsettes/trekkes inntil slik prosess er avklart.

Vedtaket uten tilhørende oppfølgingsmekanismer skaper risiko for at NS11011 blir et symbolsk kvalitetsstempel uten reell effekt. Det kan svekke rekruttering, motivasjon for utdanning og åpne for useriøse aktører.

Vedlegg

Oppsummerende tanker og innspill fra medlemmer

Standardens mål er å:

- Heve kvaliteten på reiselivsproduktet Norge ved å sikre at guider har en minimumsutdanning.
- Motvirke sosial dumping og bruk av ufaglærte eller billig arbeidskraft.
- Øke insentivene for å ta utdanning som guide i et i dag uregulert marked.
- Bidra til en mer bærekraftig og regenerativ reiselivsnæring, med mindre slitasje på natur, kulturminner og lokalsamfunn.
- Gi føringer til utdanningsinstitusjoner for utvikling av fagplaner og guideutdanninger.

og i dialogen med medlemmer har vi fått tydelige innspill:

- Om at NS11011 i sin nåværende form kan svekke både profesjonsutviklingen og rekrutteringen dersom standarden vedtas uten en tilhørende arkitektur for oppfølging. Standarden ligger i et spenn mellom profesjonsfaglige ambisjoner og næringspolitiske hensyn, den kan få utilsiktede konsekvenser dersom videre prosess ikke avklares før vedtak.
- Flere peker på at standarden slik den nå foreligger kan redusere motivasjonen for å ta en fullverdig guideutdanning, nettopp fordi den etablerer et minimumsnivå uten tydelig kobling til eksisterende utdanningsløp.
- Standarden kan bidra til legitimering av uprofesjonelle aktører heller enn profesjonalisering. Dette er særlig relevant der det allerede foregår betydelig fløteskumming og utrygg praksis.
- Flere bransjeaktører uttrykker også bekymring for at utenlandske operatører med egne guider ikke vil omfattes av standarden dersom den ikke kobles mot en fremtidig bedriftsgodkjenning eller sertifiseringsmodell. Dette kan skape systematiske skjevheter i konkurransevilkår.
- Standarden må ses i sammenheng med virksomhetenes ansvar for internkontroll, produktkontroll loven og HMS – og inngå i en helhetlig modell som stiller krav både til guide og bedrift. Uten dette risikerer standarden å fungere som et symbolsk kvalitetsstempel uten innhold.

Kopi av kronikk, Trygve Sten XXLofoten (januar 2023)

Attraksjonskraften i den norske reiselivsnæringen er i første rekke naturattraksjoner og de små og mellomstore aktivitetsleverandørene som tilbyr turer og aktiviteter. Det er disse opplevelsene utlendinger og nordmenn reiser rundt i landet vårt for å delta i. Opplevelsene basert på natur, naturfenomener og lokal kultur er grunnlaget for hotell-overnattinger og bruk av transport- og serveringstjenester i bygder og byer. I disse dager igangsettes et arbeid som har stor betydning for aktivitets- og opplevelseshedriftene, et arbeid som vil bidra til å utforme hvilket reiseliv vi vil ha i Norge i fremtiden.

I Hurdals-plattformen sier Regjeringen at de vil utvikle en nasjonal godkjenningsordning for lokal- og region guider, turledere og fjellførere. I forbindelse med en reise i Nord-Norge i januar i år presenterte Næringsminister Jan Christian Vestre fem tiltak Regjeringen nå vil jobbe med for å styrke rammebetingelsene for reiselivsnæringen. En nasjonal godkjenningsordning for guider er et av disse fem tiltakene, og kanskje det aller viktigste!

Vi som jobber i næringen, setter pris på at aktørene med jevne mellomrom kontrolleres. Det er det behov for. I næringen er det fortsatt aktører som driver på utsiden av lovverk og regler, som unndrar skatt og som ikke har nødvendige godkjenninger for å drive. Siste kontroll med slikt utfall var 16. februar 2023 i Tromsø der et utenlandsk firma nå er siktet etter mistanke om grovt skattesvik.

Når Regjeringen nå utreder en godkjenningsordning, står valget mellom en ordning som gjelder den enkelte guiden personlig eller en ordning som knyttes til bedriften som tilbyr guiding. Vårt ståsted er at en slik ordning må være en godkjenningsordning av bedriften, og ikke den enkelte guide. En seriøs næring etterstreber kompetanse, og det gjelder også store deler av yrkesaktive guider. Likefullt kan en nasjonal godkjenningsordning av den enkelte guide, på sikt svekke det organiserte reiselivet.

Om godkjenningen gjøres til en personlig ordning vil det sannsynligvis styrke fremveksten av en rekke enkeltpersonforetak som leier seg ut til bedriftene. En slik modell vil medføre utstrakt bruk av freelance guider, noe som vil svekke stillingsvernet til guideyrket som profesjon og smuldre opp en allerede skjørbar struktur av små- og mellomstore aktivitets- og opplevelseshedrifter i den norske reiselivsnæringen.

Guiden vil bli mer selvstendig i sin yrkesutøvelse. Dette åpner for at bedriften i større grad overlater ansvaret til den enkelte guide, som dermed selv må stå ansvarlig for å utarbeide operasjonsprosedyrer og risikoanalyse for den enkelte tur. Det er mye ansvar som overføres til den enkelte guide, et ansvar som i dag ivaretas av bedriften.

Vi mener at en godkjenningsordning av den enkelte bedrift er en mer hensiktsmessig utviklingsretning for norsk reiseliv. Ved at det er bedriften som godkjennes oppnår den

overordna målsetting med forslaget, som er bedre kontroll på kvaliteten som leveres til kundene. I tillegg vil en slik godkjenning gi en langt bedre utøvende kontroll med næringens virksomhet sammenlignet med dagens situasjon.

Den opplevelsesbaserte reiselivsnæringen møter i stor grad konkurranse fra bedrifter som tar med seg egne gjester til Norge, og som unngår norsk regelverk eksempelvis i forhold til krav om løyve for å transportere turister. Eksempelene er mange og velkjente både i Tromsø og Lofoten, og andre deler av landet. En godkjenningsordning for bedrifter som tilbyr naturbaserte opplevelser i Norge kan gi en positiv bi-effekt ved at en i større grad vil få oversikt over det samlede omfanget av aktivitetsbasert turisme. Ordningen kan også fungere som et etableringshinder for utenlandske arrangører, noe som bidrar til styrke skatteinngangen fra reiselivsnæringen.

Oppsummert er fordelene ved å utforme en godkjenningsordning for bedriftene som følger:

- Bedriften vil ha det overordnede ansvaret for gjennomføringen. Det betyr som hovedregel bedre styringssystemer inklusive HMS-regimer og systemer som sikrer en bærekraftig utvikling
- Bedriften er juridisk adressert som også har forsikringer for aktiviteten som gjennomføres. Dette gir et sterkere rettsvern for kundene som deltar i opplevelsen
- Det er i dag ikke juridiske lovkrav til sertifisering for å ta med gjester på turer, enten det er frikjøring, kajakk eller klatring. Det sentrale momentet bør derfor være at bedriften som juridisk enhet forplikter seg til å påse at guiden har tilfredsstillende kompetansenivå til å gjennomføre aktiviteten på en trygg og forsvarlig måte, i tråd med bedriftens retningslinjer. Bedriften må også kunne dokumentere operasjonsprosedyrer og risikoanalyse
- En nasjonal godkjenning av bedrifter kan være et effektivt styringsverktøy mot et mer bærekraftig reiseliv. Ved godkjenning av bedrifter kan en stille tydeligere krav til miljø og ESG arbeid i den enkelte bedrift. Dette vil være svært krevende å oppnå kun ved en personlig godkjenning av guider.

Næringen har selv nettopp etablert Varde Opplevelseskvalitet, et kvalitetssystem for bedrifter som produserer aktiviteter og opplevelser, attraksjoner og muséer. Varde gir en godkjenning av bedriftene basert på 145 kriterier som er hentet fra ulike internasjonale kvalitetssystemer og kan med små tilpasninger være nettopp den godkjenningsordningen Regjeringen nå vil utrede. Varde er dessuten, selv om det er i en tidlig fase, i ferd med å innarbeides som en godkjenningsordning for kvalitetsutvikling i de deler av det norske reiselivet som skaper argumenter for å besøke ulike reisemål rundt omkring i landet vårt.

Reiselivets fremtid bestemmes nå og vi mener det er avgjørende at bedriftene som lager opplevelser og turer det er verdt å reise for, blir underlagt en nasjonal godkjenningsordning. Det vil løfte kvaliteten, skape grunnlag for en styrket lokal verdiskaping og ikke minst bidra til å fjerne de som driver på utsiden av lovverk og regler i dag.